

Az angol unitáriusok ez évi nagy gyűlése.

Az angol unitáriusok múlt június hó 7-én tartották meg ez évi nagy gyűlésüket Londonban az Essex-utcai templomban, Lupton József elnöklete alatt. A megnyitó beszédet Poynting ur, a manchesteri missionariusokat képző intézet igazgatója tartotta. Efez 4, 4. felett. Szónok az itt egybegyűlt unitáriusokat úgy üdvözölte, mint a kiknek szívét egy közös cél hevíti, t. i. az unitárius ker. vallás elmozdítása. Szerinte öt kiválóbb elem van, a mi minden unitárius kereszténnyel közös: 1. a vallás egyszerűsége; 2. az értelmi szabadság iránti igény; 3. a Krisztus Jézus iránti tisztelet; 4. a szellemi és észszerű theologia utáni törekvés; 5. a tulajdonképi unitarismus. E nagyszerű tárgy felett tartott mély gyakorlati bölcseségű és valódi egyetemes szellemű beszéde rendkívüli hatást tett a jelen levőkre, különösen most, midőn a Parker Tivadar „Discourse of Matters pertaining to Religion” czimű művének kiadása vagy ki nem adása feletti kérdés némi feszültséget hagyott hátra a társulat tagjai közt. Szónok úgy látszik teljesen az idő és alkalom kívánalmai szerint szólott. Megható ékesen szólásával szépen kimutatta, hogy az unitárius társulatnak jövőre nem dogmatikus vagy controversialis, hanem vallásos és egyesítő szellemben kell működnie; s hogy nem lehet célja a felekezeti érdekek elmozdítása, sőt egyetlen teendője az, hogy a valódi ker. élet és hit gyakorlati erejét és tisztaságát fejlessze.

Isteni tisztelet után a társulat új titkára, a magas miveltségű Ierson Henrik ur, kimerítő tudósítást olvasott fel a társulat egy évi működéséről, kapcsolatban az Angliában levő kisebb társulatokkal. Kimutatta, hogy a társulat segélyezése következtében a bel missio jelentékeny gyarapodást és terjedést nyert; fontosabb helyeken új egyházak alakultak és új templomok épültek; s jelezte, hogy biztos kilátása van arra, hogy Cambridgeben, az anglikán egyház e hatalmas fészkeben, unitárius egyház alakul.

A társulat kellemesen értesült e titkári jelentéssel kapcsolatban felolvasott és E. K. Tanácsunk által az angol atyafiakhoz küldött levélből arról, hogy Pesten filia ecclesia alakult, s a sz. kereszturi iskolára küldött segély czélszerűen használtatott fel; egyszersmind Péterfi Dénes által, ki ottani akadémiánkat sikerrel véggezte, a társulat őszinte szives üdvözlését küldi a magyar unitárius atyafiaknak; valamint arról is meggyőződött, hogy az említett iskolákra eddig gyűlt 2000 frton feljül még 500 frt segély szükséges.

Örvendetesen hatott a társulatra az is, hogy valamint Ausztráliában és Indiában, úgy Hollandban, Izlandban, Német, Olasz és

Franciaországban az unitárius ker. vallás által képviselt valódi szabad krisztusi elvek mind inkább terjednek és szilárdulnak. Különösen hasznos szolgálatot tettek a társulatnak a múlt évben Steinthal S. A. és Wicksteed P. H. urak, kik közül az előbbi a német protestáns egyletnek Boroszlóban tartott gyűlésén képviselte a társulatot; az utóbbi pedig a hollandi Protestanten-bond roterdami gyűlésén volt jelen, s igyekezett föleleveníteni azt a kapcsot, a mely a 17-ik évszázban a szabad gondolkozásu hollandi remonstránsok és erdélyi unitáriusok lelkeit egyesíté, s a mely velünk egészen a jelen évszáz elejéig tartott.

A jelen évben kevés külföldi társulat képviselője vett részt személyesen a társulat közgyűlésében. Dr. Manchot, a német prot. egylet sajnálatát fejezte ki levében a felett, hogy a jelen évben képviselőt nem küldhetnek, A francia liberális protestánsok két képviselője: Coquerel E. és Dide Auguste szintén nem jelenhettek meg a francia prot. egyházban levő mozgalmak miatt. Egyedül a hollandi protestáns egylet elnöke: Thiele, jelenhett meg, a ki biztosította a társulatot a hollandi prot. egylet őszinte rokonszenvéről az unitárius társulat iránya és működése iránt.

A gyűlés után következő napon három nevezetes felolvasás tartatott. Black Jakab úr „a határozott vallási czélokért való szervezkedés fontosságáról,” Herbert New úr „a papi hivatal valódi helyzetéről” és Hopgood J. úr „az egyháznak az államhatalom pártfogása és ellenőrzése alól való fölmentéséről, világi szempontból” értekezett. Miután mind a három értekezés tárgyát minden irányban tüzetesen megvitatták, a gyűlés egy kellemes thea-estélylyel beveződött.

Ha már most a társulat ez évi gyűlésén történekből a végeredményt akarjuk tudni, ez az, hogy a társulat ez alkalommal egy teljes inclusiv eljárást állapított meg. A társulat ennél fogva ama valódi ker. egyetemes gondolkozás organuma és kifejezése, a mely egyetlen egy komoly és tiszteletre méltó vallási gondolkozót sem zár ki, a ki csak az igazság, szabadság és haladás barátja; sőt kebelébe fogad minden irányt és minden pártot a mi szabad egyházunkban: a régi és új iskolát, a conservativeket és radikalizokat, szabad keresztényeket, ker. theistákat, szabad vallásiakat. S bár mindezen irányok közt némi különbségek, eltérések lehetnek, a társulat minden dogmatikai és felekezeties megszorítás nélkül közös alapot jelöl ki, a melyen ezek az általuk vallott nagy elvek segélyvel üdvösen és gyakorlatilag működhetnek, jól tudván, hogy az Isten magasztos eszméjét nem lehet csupán egy felekezet vagy nézet szűk keretébe belészorítani. Ily egyetemes szellemben, a dogmatikai kérdéseket csak másodranguaknak, földolognak a ker. szeretet, szabadság, értelmi felvilágosodás és előhaladás fejlesztését, terjedését és biztosítását tekintve, az angol unitárius társulat szép jövőt várhat, dús aratást remélhet valódi krisztusi munkája után.

Simón D.